Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 632/2017 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen lasten mielenterveyshäiriöiden hoito- ja kuntoutuspalvelujärjestelmästä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Päivi Räsäsen /kd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 632/2017 vp:

> *Miten hallitus vahvistaa lasten mielenterveyshäiriöiden hoito- ja kuntoutuspalvelujärjestelmää Sote-uudistuksen yhteydessä?*

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:
On totta, että erikoissairaanhoidon käyntimäärät lasten mielenterveyden häiriöihin liittyen ovat kasvaneet viime vuosina Suomessa. Näyttäisi kuitenkin siltä, että lasten mielenterveyden häiriöiden määrä ei ole merkittävästi lisääntynyt. Mielenterveyshäiriöiden tunnistaminen näyttää lisääntyneen, samoin hoitoon ohjaus erikoissairaanhoitoon.

Nuorilla mielenterveyden häiriöt ovat yleisiä, eri tutkimusten mukaan n. 20-25 % nuorista kärsii jostain mielenterveyden häiriöstä. Mielenterveyden häiriöt ovat koululaisten ja nuorten aikuisten tavallisimpia terveysongelmia.

Mielenterveyden häiriöitä on helpointa ja halvinta pyrkiä ehkäisemään ennalta. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) on selvittänyt säännöllisesti mielenterveyden häiriöiden esiintyvyyttä lapsilla ja nuorilla, ja julkaissut erilaisia ohjeistuksia näiden ennalta ehkäisyyn ja hoitoon. V. 2013 THL julkaisi oppaan nuorten parissa työskenteleville aikuisille nuorten mielenterveyshäiriöistä (Opas 25 THL/2013).

Parhaillaan valmistelussa olevalla mielenterveys- ja päihdelainsäädännön uudistuksella pyritään turvaamaan palvelunsaanti mielenterveyden häiriöissä yhdenvertaisin periaattein muiden asiakas- ja potilasryhmien kanssa. THLssä on käynnistymässä kaksivuotinen hanke kouluterveydenhuollon ja koululaisten muun perustason mielenterveystyön kehittämistä. Projektin tavoitteena on luoda ohjeistus siitä, minkälaisia ja miten mielenterveyspalveluita tarjotaan kouluterveydenhuollossa ja muissa peruskouluikäisten peruspalveluissa sekä opiskelun ja työelämän ulkopuolella oleville nuorille. Hankkeessa edistetään vaikuttavien menetelmien ja hyvin toimivien alueellisten yhteistyömallien käyttöä. Hankkeessa hyödynnetään vuosina 2014-2016 toteutetun opiskeluterveydenhuollon mielenterveyshankkeen tuloksia ja osaamista.

Hallituksen lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma LAPE painottaa lasten, nuorten ja perheiden matalan kynnyksen palveluiden verkostoimista toimivaksi kokonaisuudeksi perhekeskustoimintamallin mukaisesti, hyvinvointia edistävien palveluiden vahvistamista varhaiskasvatuksessa, koulussa ja oppilaitoksissa sekä erityistason palveluiden asiakaslähtöistä

integraatiota ja vaativinta erityisosaamista edellyttävien palveluiden varmistamista niitä tarvitseville lapsille, nuorille ja perheille. Lasten ja nuorten psykiatriset palvelut sisältyvät LAPE:n kehittämiskokonaisuuksiin. Uudistuksen tavoitteena mielenterveyspalveluiden suhteen on mielenterveyspalveluiden painopisteen siirtäminen raskaammista korjaavista palveluista varhaisessa vaiheessa toteutuvaan vaikuttavaan hoitoon. Erityisesti painotetaan perustason vahvistamista, keinoina muun muassa erityistason palvelujen tarjoaminen saumattomasti peruspalvelujen yhteydessä, jalkautuvien konsultaatiopalvelujen lisääminen ja digitaaliset konsultaatio- ja yhteistyömuodot. Perhekeskuksissa otetaan käyttöön vaikuttaviksi todettuja varhaisen tuen ja perustasolla toteutuvan hoidon menetelmiä. Lasten ja nuorten psykiatriset palvelut jalkautuvat perhekeskuksiin peruspalveluiden tueksi mahdollistaen lasten ja nuorten lievien ja keskivaikeiden mielenterveyshäiriöiden nykyistä varhaisemman ja vaikuttavan hoidon jo perustasolla. Pikaisesti ongelmien ja oireiden ilmaantumisen jälkeen käynnistyvä hoito auttaa nopeammin ja säästää sekä inhimillisiä kärsimyksiä että taloudellisia resursseja.

Lasten mielenterveyden hoidon ja kuntoutuksen perusta on kuitenkin hyvä ennaltaehkäisy sekä perheiden hyvinvoinnin tukeminen. Maassamme on kehitetty huomattavan paljon keinoja, joilla lasten oirehtimista ja myös lastensuojelun asiakkuuksia on voitu vähentää. Tällaisia ovat mm. Turun yliopiston kehittämä Voimaperheet-toimintamalli, THL:n Tytti Solantauksen työryhmän kehittämä ja Mielenterveysseuran nykyisin vastuulla oleva Lapset puheeksi -menetelmä sekä syrjäytymisuhassa olevien lasten ja nuorten tueksi kehitetty Icehearts- varhaisen puuttumisen toimintamalli ovat lapsen hyvinvointia tukevia toimintoja, joiden vaikutuksista mielenterveysoireilun ja lastensuojelun palveluntarpeen vähentämiseen on selvää näyttöä.

Helsingissä 12.2.2018

Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko